

(อม. ๒๙)

คำพิพากษา

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๑/๒๕๕๕

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๓/๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๒๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ระหว่าง { อัยการสูงสุด โจทก์
นายศุภชัย โพธิ์สุ จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ จำเลยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเป็นข้าราชการการเมือง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๘ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ จำเลยจึงเป็นเจ้าพนักงานและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่สั่งและปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีอำนาจในการสั่งการอนุญาต การอนุมัติ การกำกับดูแล และปฏิบัติราชการหรือดำเนินการอื่นในกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน องค์การสวนยาง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง องค์การสะพานปลา รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงบประมาณ และเสนอเกี่ยวกับสวัสดิการ รวมทั้งค่าตอบแทนหมอดินอาสา ซึ่งเป็นภารกิจของกรมพัฒนาที่ดิน เมื่อวันที่

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขตเลือกตั้งที่ ๓ ท้องที่ในอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอส่องดาว อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอบ้านม่วง อำเภอคำตาก้า แทนตำแหน่งที่ว่าง ในวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๒ คน คือนายพิทักษ์ จันทศรี สังกัดพรรคภูมิใจไทย หมายเลข ๑ และนางอนุรัักษ์ บุญศล สังกัดพรรคเพื่อไทย หมายเลข ๒ ต่อมาวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ สถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เชิญหมอดินอาสาในจังหวัดสกลนคร ที่มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอส่องดาว อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอบ้านม่วง อำเภอคำตาก้า รวม ๑๔๐ คน มาฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ดำเนินงานของประธานกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ เพื่อลดใช้สารเคมีทางการเกษตร” รุ่นที่ ๑ ณ ห้องประชุมริมปาว อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่เวลา ๘.๓๐-๑๖.๓๐ นาฬิกา จำเลยปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ เวลากลางวัน จำเลยอาศัยโอกาสที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นบรรยายให้ผู้เข้าร่วมอบรมฟัง โดยสอบถามผู้เข้าร่วมอบรมให้แสดงตนโดยการยกมือให้ทราบว่าใครมาจากอำเภอใด ซึ่งจำเลยทราบว่าเป็นอำเภอต่าง ๆ ในเขตเลือกตั้งที่ ๓ จำเลยกล่าวข้อความหาเสียงเลือกตั้งว่า “การเลือกตั้งที่เกี่ยวข้อฝากพรรคภูมิใจไทยด้วย พรรคภูมิใจไทยได้ส่งผู้สมัครหมายเลข ๑ คือนายพิทักษ์ จันทศรี จึงขอฝากบอกให้เลือกเบอร์ ๑ นายพิทักษ์ จันทศรี เพราะเป็นฝ่ายรัฐบาล หากเลือกเบอร์ ๑ จะเจริญรุ่งเรือง เป็นหน้าเป็นตาของจังหวัดสกลนคร และจะได้งบประมาณต่าง ๆ มากมาย หมอดินอาสาที่จะมีค่าตอบแทน เหมือนกับอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน กลับไปบ้านก็ช่วยประชาสัมพันธ์ด้วย ถ้าเลือกพรรคเพื่อไทย ซึ่งไม่ได้เป็นรัฐมนตรี ต้องนั่งบังเสา เพราะไม่มีหน้าที่และความสามารถอะไรเลย” การกระทำดังกล่าวของจำเลย เป็นการกระทำในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐ เพื่อจูงใจให้หมอดินอาสาที่เข้าร่วมการอบรม ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ นายพิทักษ์ จันทศรี พรรคภูมิใจไทย หรืองดเว้นการลงคะแนนให้แก่ นางอนุรัักษ์ บุญศล พรรคเพื่อไทย ด้วยการเสนอว่าจะให้ค่าตอบแทนหมอดินอาสา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของจำเลย และจำเลยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หาเสียงเลือกตั้งโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อเป็นคุณแก่นายพิทักษ์ จันทศรี

ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย หรือเป็นโฆษกแก่นางอนุรัักษ์ บุญศล ผู้สมัครพรรคเพื่อไทย อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย เหตุเกิดที่โรงแรมริมปาว ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อมานายสุดใจ รักษาราษฎร์ และนายประดิษฐ์ ดวงกุลา กับพวก ยื่นคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต ๓ จังหวัดสกลนคร ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสกลนคร คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดให้ดำเนินคดีอาญาต่อจำเลย และมอบอำนาจให้พันตำรวจตรีชวน จันทร์เทาว์ ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรเมืองกาฬสินธุ์ ต่อมาพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะอนุกรรมการการไต่สวนซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งแจ้งข้อหาให้จำเลยทราบ จำเลยให้การปฏิเสธ คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมติว่าการกระทำของจำเลย มีมูลความผิดทางอาญา จึงส่งเรื่องให้โจทก์ฟ้องจำเลย ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ (๑) มาตรา ๕๗ ประกอบมาตรา ๑๓๗ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง มีกำหนด ๑๐ ปี

จำเลยให้การปฏิเสธ

ทางไต่สวนพยานหลักฐานจากการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของสำนักงาน ป.ป.ช. ข้อเท็จจริงฟังได้เป็นยุติว่า เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขตเลือกตั้งที่ ๓ แทนตำแหน่งที่ว่างลง โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ เขตเลือกตั้งดังกล่าวประกอบด้วยท้องที่อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอสองดาว อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอบ้านม่วง และอำเภอคำตากกล้า ในการเลือกตั้งดังกล่าว มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๒ รายคือ หมายเลข ๑ นายพิทักษ์ จันทศรี สังกัดพรรคภูมิใจไทย และหมายเลข ๒ นางอนุรัักษ์ บุญศล สังกัดพรรคเพื่อไทย จำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครพนม สังกัดพรรคภูมิใจไทย ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และถวายสัตย์ปฏิญาณตนเข้ารับหน้าที่ ในวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มอบหมายให้จำเลยมีอำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ

การกำกับดูแล และการปฏิบัติราชการหรือดำเนินการอื่นในกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน องค์การสวนยาง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง องค์การสะพานปลา รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงบประมาณและเสนอเกี่ยวกับสวัสดิการ รวมทั้งค่าตอบแทนหมอดินอาสาซึ่งเป็นภารกิจของกรมพัฒนาที่ดิน เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ สถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เชิญหมอดินในจังหวัดกาฬสินธุ์ และหมอดินในจังหวัดสกลนคร ที่มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอส่องดาว อำเภอบ้านม่วง อำเภอเจริญศิลป์ และอำเภอคำตากกล้า ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขตเลือกตั้งที่ ๓ มาจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ดำเนินงานของประธานกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์เพื่อลดใช้สารเคมีทางการเกษตร” รุ่นที่ ๑ ที่โรงแรมริมปาว อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กรมพัฒนาที่ดินเชิญจำเลยร่วมเป็นเกียรติในการอบรม ในวันดังกล่าวจำเลยเดินทางมาที่โรงแรมริมปาว จำเลยขึ้นเวทีและบรรยายให้ผู้เข้ารับการอบรมฟัง โดยสอบถามผู้เข้ารับการอบรมว่า มาจากอำเภอใดบ้าง และพูดถึงนายพิทักษ์ ผู้สมัครหมายเลข ๑ จากพรรคภูมิใจไทย รวมทั้งพูดถึงเกี่ยวกับค่าตอบแทนของหมอดินอาสา ต่อมานายสุดใจ รักษาราษฎร์ และนายประดิษฐ์ ดวงกุลา ซึ่งเข้าอบรมในครั้งดังกล่าวด้วย ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสกลนคร โดยกล่าวหาว่า จำเลยจัดการอบรมเพื่อหาเสียงให้แก่นายพิทักษ์ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๓ ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติในการประชุมเป็นเอกฉันท์ว่า การกระทำของจำเลยมีมูลเป็นความผิดทางอาญา และส่งรายงานเอกสาร รวมทั้งความเห็นไปยังโจทก์เพื่อดำเนินการฟ้องคดีนี้

พิเคราะห์แล้วมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการแรกว่า จำเลยกระทำความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ หรือไม่ องค์คณะผู้พิพากษา มีมติด้วยเสียงข้างมากกว่า การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือโดยทุจริตอันจะเป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ นั้น จะต้องได้ความว่าเจ้าพนักงานผู้นั้น มีหน้าที่โดยตรง ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นั้น ๆ เท่านั้น ถ้าการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ

ไม่เกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้นั้นโดยตรงแล้ว ย่อมไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมาย หรือได้รับมอบหมาย โดยชอบด้วยกฎหมายให้เป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง หรือมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า เมื่อการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจวินิจฉัยคดีต่อไปหรือไม่ เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔ บัญญัติว่า “ในการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นไว้ด้วย” เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องในข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และข้อหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ (๑) และมาตรา ๕๗ ครอบคลุมความผิดแล้ว และการกระทำตามคำฟ้องเป็นการกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท เมื่อความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ (๑) ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีอำนาจรับพิจารณาพิพากษาข้อหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วย การที่ศาลมีคำสั่งประทับฟ้องเป็นการสั่งรับคดีไว้พิจารณาทั้งคดี ซึ่งต่อมามีการไต่สวนพยานหลักฐานของโจทก์และจำเลย ก็เป็นการไต่สวนที่ครอบคลุมข้อเท็จจริงทุกประเด็น แม้ความปรากฏจากการไต่สวนว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ศาลก็สามารถวินิจฉัยประเด็นอื่น ๆ ที่เหลือได้ ดังนั้น องค์คณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยเสียงข้างมากกว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจวินิจฉัยข้อหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ (๑) และมาตรา ๕๗ ต่อไปนี้

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า จำเลยกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ (๑) หรือไม่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ (๑) จัดทำ ให้เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด...” ตามฟ้องโจทก์กล่าวหาทำนองว่าจำเลยเสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ค่าตอบแทน แก่หมอดินอาสาเหมือนกับอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน จำเลยนำสืบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเป็นฝ่ายสอบถาม เรื่องค่าตอบแทนหมอดินอาสา ก่อน จำเลยจึงรับ จะไปดำเนินการผลักดันนโยบายเกี่ยวกับหมอดินอาสา ซึ่งเป็นนโยบายของพรรคภูมิใจไทยอยู่แล้ว และมีใช้เรื่องที่ว่าจำเลยกระทำการอนุมัติค่าตอบแทนหมอดินอาสาได้เอง และจากการไต่สวนได้ความว่า เมื่อจำเลยบรรยายเรื่องภารกิจของหมอดินอาสาจบ ได้สอบถามหมอดินอาสา ว่ามีอะไรจะซักถามหรือไม่ นายสุจิต รัชชาราษฎร์ พยานโจทก์ ซึ่งเป็นหมอดินอาสาผู้เข้ารับการอบรม และเป็นผู้ทำหน้าที่คัดค้านการเลือกตั้ง เขียนจดหมายสอบถามเรื่องค่าตอบแทนหมอดินอาสา จำเลยรับว่า จะนำเอาปัญหาหรือคำถามเรื่องค่าตอบแทนไปปรึกษาหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถ้าสามารถมีช่องทางที่จะดำเนินการให้กับหมอดินอาสาได้ จำเลยในฐานะที่เป็นผู้ดูแลกรมพัฒนาที่ดิน ก็จะไปช่วยผลักดันเรื่องดังกล่าวต่อไป ดังนั้น ในเรื่องค่าตอบแทนหมอดินอาสานั้น จำเลยไม่ได้หยิบยก เรื่องดังกล่าวขึ้นมาเอง แต่เป็นเรื่องที่จำเลยตอบคำถามของนายสุจิต และจำเลยกล่าวแต่เพียงว่า จะช่วยผลักดันนโยบายเรื่องค่าตอบแทนของหมอดินอาสา ไม่ปรากฏว่าจำเลยซึ่งดูแลกรมพัฒนาที่ดิน เสนอว่าหากหมอดินอาสาที่มีสิทธิเลือกตั้งเลือกนายพิทักษ์ ผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยแล้วจะได้รับค่าตอบแทน และแม้จะมีการตั้งงบประมาณเป็นค่าตอบแทนหมอดินอาสา ก็เป็นการให้ค่าตอบแทนหมอดินอาสาทั่วประเทศ มิใช่การให้หรือเสนอให้แก่หมอดินอาสาคนใดคนหนึ่งใดเป็นการเฉพาะเจาะจง หรือเฉพาะกลุ่มที่มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสกลนคร ดังนั้น การตอบคำถามเรื่องค่าตอบแทนหมอดินอาสดังกล่าว

จำเลยจึงไม่น่าจะมีเจตนาพิเศษเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เลือก นายพิทักษ์ ผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทย เพราะผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งจำเลยและผู้เข้ารับการอบรม ตลอดจนข้าราชการในกรมพัฒนาที่ดิน ต่างทราบดีว่าการให้ค่าตอบแทนหมอดินอาสาเป็นไปได้ยาก และเรื่องดังกล่าวไม่มีผลชักจูงใจหมอดินอาสา ผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่อย่างใด ดังปรากฏจากคำเบิกความของนายสุตใจเองว่า เมื่อจำเลยพูดเช่นนั้น นายสุตใจไม่รู้สึกรู้สียงอะไรเพราะชินแล้ว เนื่องจากมีการพูดเรื่องดังกล่าวมาตลอด ผู้เข้ารับการอบรมต่างรู้สึกเช่นเดียวกันว่าใครมาประชุมก็พูดรับไปเช่นนั้นเอง และปรากฏจากคำเบิกความของนางนงนุช ศรีพุ่ม พยานโจทก์ซึ่งในขณะเกิดเหตุเป็นผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และรักษาการในตำแหน่งหัวหน้าสถานีพัฒนาที่ดินสกลนครว่า กรมพัฒนาที่ดินผลักดันเรื่องค่าตอบแทนหมอดินอาสามานาน แต่จำนวนหมอดินอาสาทั่วประเทศมีมากถึง ๗๐,๐๐๐ กว่าราย การที่จะทำงบประมาณเสนอรัฐบาล เพื่อให้ค่าตอบแทนจึงเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ นายธวัชชัย สำโรงวัฒนา พยานโจทก์ซึ่งขณะเกิดเหตุเป็นอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน เบิกความว่า ขณะเกิดเหตุรัฐบาลไม่มีนโยบายเรื่องการให้ค่าตอบแทนหมอดินอาสา เพราะต้องใช้งบประมาณประมาณ ๔๐๐ ล้านถึง ๕๐๐ ล้านบาทต่อปี และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไม่เคยของบประมาณในเรื่องดังกล่าว ส่วนที่จำเลยพูดเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ว่า หากเลือกนายพิทักษ์ เบอร์ ๑ พรรคภูมิใจไทยที่จำเลยสังกัดอยู่ จะได้ ส.ส. เป็นฝ่ายรัฐบาล จะได้ประโยชน์ที่ได้ใกล้ชิดกับรัฐบาล สามารถจัดสรรงบประมาณลงมาพัฒนาพื้นที่ของตนได้มากนั้น ก็เป็นการพูดหาเสียงตามปกติทั่วไป องค์คณะผู้พิพากษาจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนยังฟังไม่ได้ว่า จำเลยกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ (๑)

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการสุดท้ายว่า จำเลยกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง” เห็นควรวินิจฉัยก่อนว่า จำเลยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่ เห็นว่า

คำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” มีความหมายกว้าง แตกต่างจากคำว่า “เจ้าพนักงาน” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่โดยตรงตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือได้รับมอบหมาย ให้มีหน้าที่นั้น ๆ เพราะเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗ ต้องการให้บุคคล ในภาครัฐ เช่น ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น วางตัวเป็นกลาง ไม่อาศัยอำนาจหรือหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐไปช่วยเหลือ หรือกลั่นแกล้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งรายหนึ่งรายใด อันจะทำให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบในระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประกอบกับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นข้าราชการการเมือง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๖) และถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แม้ไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งก็เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามความหมายของ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗ ด้วย จำเลยจึงมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยเป็นผู้จัดการให้มีการอบรมเพื่อหาเสียงให้ นายพิทักษ์ จันทศรี หรือไม่ ได้ความจากการไต่สวนว่า กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายส่งเสริม การใช้สารอินทรีย์เพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ในปี ๒๕๕๒ กรมพัฒนาที่ดินใช้งบประมาณจำนวน ๒๕๒,๐๐๐ บาท แก่สถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร เพื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ประธานกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสกลนคร จำนวน ๔๒๐ คน สถานีพัฒนาที่ดินสกลนครจึงจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ดำเนินงานของ ประธานกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์เพื่อลดใช้สารเคมีทางการเกษตร” โดยแบ่งการอบรมเป็น ๒ รุ่น รุ่นที่ ๑ อบรม จำนวน ๑๔๐ คน ที่โรงแรมริมปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ ผู้เข้ารับการอบรมเป็นประธานกลุ่มเกษตรกร หรือหมอดินอาสา จากอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอส่องดาว อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอบ้านม่วง และอำเภอคำตาก้า จังหวัดสกลนคร รุ่นที่ ๒ อบรม จำนวน ๒๘๐ คน ที่โรงแรมอิมพีเรียล อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ จึงเห็นได้ว่าเป็นการจัดอบรมตามปกติตามนโยบายของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งได้จัดสรรงบประมาณ

ให้แก่สถานีพัฒนาที่ดินทั่วประเทศ มิใช่การให้งบประมาณแก่สถานีพัฒนาที่ดินสกลนครโดยเฉพาะเจาะจง อีกทั้งสถานีพัฒนาที่ดินสกลนครเริ่มดำเนินโครงการก่อนที่จะมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขตเลือกตั้งที่ ๓ และก่อนที่จำเลยจะได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามสำเนาบันทึกข้อความของสถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร ที่ กษ ๐๘๑๒.๑๑/๓๒๘ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เอกสารหมาย จ. ๑๒ จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งรับผิดชอบดูแลกรมพัฒนาที่ดินจัดการอบรมขึ้นเพื่อหาเสียงให้แก่ นายพิทักษ์ จันทศรี

ส่วนที่โจทก์ฟ้องว่า จำเลยพูดให้ผู้เข้ารับการอบรมฟังว่า “การเลือกตั้งเที่ยงนี้ขอฝาก พรรคภูมิใจไทยด้วย พรรคภูมิใจไทยได้ส่งผู้สมัครหมายเลข ๑ คือ นายพิทักษ์ จันทศรี ...” นั้น ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนได้ความว่า จำเลยพูดว่า การเลือกตั้งในวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ พี่น้องตัดสินใจเอาว่าเลือกใครพรรคไหน เพราะมีอยู่แค่ ๒ พรรค ถ้าพี่น้องจะเลือก ส.ส. แล้วได้เป็นฝ่ายค้าน พี่น้องก็เลือกเอานางอนุรัักษ์ บุญศล เบอร์ ๒ พรรคเพื่อไทย แต่ถ้าพี่น้องอยากจะได้ ส.ส. เป็นฝ่ายรัฐบาล พี่น้องก็เลือกนายพิทักษ์ จันทศรี เบอร์ ๑ พรรคภูมิใจไทย ถ้าเลือก ส.ส. เป็นฝ่ายรัฐบาล ได้ใกล้ชิดกับรัฐมนตรี ใกล้ชิดกับรัฐบาล สามารถจัดสรรงบประมาณลงมาพัฒนาพื้นที่ของตนได้มาก แต่ถ้าเลือก ส.ส. เป็นฝ่ายค้านก็ต้องไปทำหน้าที่ในการพูด ในการอภิปราย ถ้าเป็น ส.ส. ฝ่ายค้านที่ไม่มีความรู้ ไม่มีความสามารถ ไม่กล้าพูด ไม่กล้าอธิบายในสภา เราก็จะเสียประโยชน์ ต้องนั่งบงเส้า เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “... กระทำการใด ๆ เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง” โดยกำหนดเฉพาะการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป คดีนี้เมื่อพิจารณาจากคำกล่าวของจำเลยแล้ว ถ้อยคำที่ว่า ส.ส. ฝ่ายรัฐบาลมีโอกาสได้รับการจัดสรรงบประมาณมากกว่า ส.ส. จากฝ่ายค้าน เป็นข้อเท็จจริงที่ทราบกันทั่วไปว่าในระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหารเป็นผู้กำหนดและจัดสรรงบประมาณ ส่วนถ้อยคำที่จำเลยพูดฝากให้ผู้เข้ารับการอบรมพิจารณาเลือกผู้สมัครหมายเลข ๑ ที่มาจากพรรคภูมิใจไทยนั้น ก็เป็นคำพูดที่ต่อเนื่องมาจากการที่ผู้เข้ารับการอบรมพูดว่า จำเลยเป็นคนทรยศย้ายไปอยู่พรรคภูมิใจไทย จำเลยจึงพูดอธิบายสาเหตุที่ย้ายจากพรรคเพื่อไทยไปอยู่พรรคภูมิใจไทย

แล้วจึงขอฝากผู้สมัคร หมายเลข ๑ ที่มาจากพรรคภูมิใจไทย ข้อความที่จำเลยกล่าวยังไม่มีส่วนใดที่บ่งชี้ว่า จำเลยใช้ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อเป็นคุณ หรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง องค์คณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยเสียงข้างมากกว่า ข้อเท็จจริง ตามทางไต่สวนยังฟังไม่ได้ว่า จำเลยกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง

พิพากษายกฟ้อง

นายชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม

นายอร่าม เสนามนตรี

นายเอกชัย ชินณพงค์

นายพันวษา บัวทอง

นางสาวเพลินจิต ตั้งพูลสกุล

นายวีระวัฒน์ ปวรอาจารย์

นายชัยวัฒน์ เวียงธีรวัฒน์

นายวรพจน์ วิไลชนม์

นายศิริชัย วัฒนโยธิน